

Warszawa, 09-06-2025 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Wojciech Brzozowski**

IX.517.1099.2024.KK

**Pan
Wojciech Konieczny
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Zdrowia
e-PUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

z dostępnych Rzecznikowi Praw Obywatelskich informacji¹ wynika, że w Ministerstwie Zdrowia – we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości – trwają prace nad nowelizacją przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób² (dalej: ustawa). Żywię nadzieję, że wypracowane rozwiązania przyniosą realną poprawę funkcjonowania Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym (dalej: KOZZD lub Ośrodek), a przede wszystkim zagwarantują poszanowanie praw pacjentów, o co Rzecznik Praw Obywatelskich zabiega od ponad dekady.

W kontekście prowadzonych prac legislacyjnych pragnę zwrócić uwagę na kwestię, która – w mojej ocenie – powinna zostać uwzględniona w toku prac

¹ Pismo Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2025 r., DWOiP-I.053.4.2025.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 1689.

legislacyjnych. Mowa o braku możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia przez pacjentów KOZZD. Problem ten został w ostatnim czasie zasygnalizowany Rzecznikowi przez jednego z pacjentów Ośrodka. Ministerstwo Zdrowia zajęło w niniejszej sprawie stanowisko³. W odpowiedzi udzielonej pacjentowi wskazano, że zgodnie z art. 4 ustawy Ośrodek jest podmiotem leczniczym, a jego wiodącym zadaniem jest prowadzenie postępowania terapeutycznego. Uznano, że obowiązujące regulacje prawne dotyczące KOZZD nie obejmują możliwości kształcenia lub samokształcenia pacjentów.

Bez wątpienia głównym zadaniem Ośrodka jest prowadzenie postępowania terapeutycznego. Nie wyklucza to jednak zagwarantowania pacjentom możliwości podnoszenia ich poziomu wykształcenia przez m.in. udział w szkoleniach czy też warsztatach edukacyjnych. Zdobywanie nowych kwalifikacji lub poszerzenie posiadanych ułatwi pacjentom powrót do społeczeństwa, gdy ustaną ustawowe przesłanki do ich dalszego pobytu w Ośrodku. Celowe zatem jest – poza działalnością terapeutyczną prowadzoną przez doświadczoną kadrę terapeutów – prowadzenie oddziaływań wspierających pacjentów w ich dążeniu do samodzielnej i zgodnej z prawem egzystencji na wolności. Tylko szeroki zakres oddziaływań, zarówno terapeutycznych, jak i resocjalizacyjnych, przygotowujących pacjentów stopniowo do życia w społeczeństwie, może przynieść pozytywny efekt i osiągnąć zamierzony cel. Aby jednak mogli funkcjonować w zgodzie z przyjętymi normami społecznymi, konieczne jest wyposażenie ich w umiejętności, które pozwolą na wykonywanie pracy zawodowej oraz poradzenie sobie z postępem technologicznym, jaki nastąpił w trakcie ich wieloletniej izolacji. Szeroko pojęta oferta edukacyjna powinna zatem pojawić się wśród form oddziaływania proponowanych pacjentom.

W tym miejscu chciałbym ponownie zwrócić uwagę resortu zdrowia na sposób funkcjonowania analogicznych miejsc dla osób uznanych za niebezpieczne dla społeczeństwa w Holandii i Niemczech⁴. Porównując funkcjonowanie KOZZD z ośrodkami izolacji postpenalnej za granicą, dostrzec można znaczącą różnicę w rozumieniu tego, jak powinien wyglądać pobyt pacjenta w takim miejscu i czemu ma służyć. W placówce holenderskiej, gdzie przebywają osoby, które nie rokują możliwości powrotu do społeczeństwa, w dalszym ciągu za pomocą wszystkich dostępnych form

³ Pismo Dyrektora Departamentu Zdrowia Publicznego w Ministerstwie Zdrowia z dnia 30 kwietnia 2025 r., ZPP.056.14.2025.DJZ.

⁴ Notatka z wizyty studyjnej przedstawicieli Rzecznika w ośrodku dla osób uznanych za niebezpieczne dla społeczeństwa w Rosdorf w Niemczech została przesłana Ministrowi Zdrowia pismem z dnia 3 grudnia 2018 r., IX.517.2568.2018.

terapii prowadzi się oddziaływania mające na celu pokazanie tym osobom, że wciąż mają szansę na zmianę i powrót do społeczeństwa. Podobne podejście dostrzegalne jest w Niemczech.

Umożliwienie pacjentom KOZZD uczestnictwa w różnego rodzaju warsztatach czy też szkoleniach – w sposób zapewniający bezpieczeństwo – bez wątplenia byłoby urzeczywistnieniem zasady normalizacji w warunkach izolacji oraz zwiększało szansę na podjęcie przez nich pracy zarobkowej po zwolnieniu. Rozwój rozumiany jako poszerzanie wiedzy może również prowadzić do wzrostu satysfakcji pacjentów, a tym samym korzystnie wpłynąć na ich sposób funkcjonowania w Ośrodku. Może to być też forma aktywnego spędzania czasu wolnego.

Wsparcie pacjentów w procesie podnoszenia ich kwalifikacji stanowiłoby realizację zaleceń Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT). Komitet przeprowadził w 2022 r. wizytację Ośrodka wraz z oddziałem zamiejscowym w Czersku i stwierdził, że trwające prace nad zmianami ustawy powinny być okazją do zasadniczego przeformułowania celu KOZZD z opartego na bezpieczeństwie na oparty na resocjalizacji, co oznacza odpowiednie przygotowanie do zwolnienia pacjentów z ośrodka – we współpracy z odpowiednimi strukturami społeczności zewnętrznej⁵.

Mając powyższe na uwadze, uprzejmie proszę o poinformowanie, czy Ministerstwo Zdrowia dostrzega możliwość wsparcia pacjentów w omawianej problematyce i czy uwzględniło ją w projektowanych regulacjach prawnych.

Z poważaniem

Wojciech Brzozowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

⁵ Zob. https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2024-04/Raport_CPT_z_wizyty_w_Polsce_w_dniach_21_marca_-_1_kwietnia_2022_r-_pl.pdf, s. 42 [dostęp: 4.06.2025 r.].